

FATWA KEENAM BELAS

HUKUM MENYERAHKAN SEBAHAGIAN TANAH WAKAF KEPADA PIHAK BERKUASA

KEPUTUSAN

Majlis Jawatankuasa Fatwa Kebangsaan Bagi Hal Ehwal Ugama Islam Malaysia kali ke-46 yang bersidang pada 22 April 1999 di Kuala Lumpur telah membincangkan Hukum Menyerahkan Sebahagian Tanah Wakaf Kepada Pihak Berkuasa. Muzakarah memutuskan bahawa:

1. Tanah wakaf tidak boleh sama sekali dipindah milik kecuali kerana darurat yang memerlukan demikian berdasarkan syarat-syarat yang tertentu.
2. Tanah wakaf yang diambil atau dipindah milik kepada kerajaan, hendaklah dibayar pampasan mengikut nilai tanah yang diambil atau menggantikan dengan tanah lain yang setara atau yang lebih baik nilainya.
3. Tanah wakaf yang hendak dibangunkan hendaklah dikecualikan syarat penyerahan tanah untuk tujuan pembinaan kemudahan awam seperti jalan, saluran, tapak pencawang elektrik dan sebagainya.
4. Bagi tanah wakaf khas untuk tujuan tertentu seperti masjid, sekolah dan seumpamanya. Pihak yang mengambil tanah itu hendaklah memperuntuk bahagian-bahagian yang tertentu sebagai gantian tanah wakaf yang diambil mengikut nilai semasa bagi mengekalkan status wakaf tersebut. Contohnya bagi bangunan bertingkat-tingkat yang didirikan, beberapa unit tertentu (mengikut nilai semasa) hendaklah diperuntuk untuk masjid, sekolah atau sebagainya seperti yang diniatkan oleh pewakaf.

LATAR BELAKANG

Pada masa ini, pembangunan tanah banyak tertumpu di bandar-bandar besar seperti Kuala Lumpur, Ipoh, Pulau Pinang dan Johor Bahru. Pembangunan

tersebut melibatkan pelbagai kategori tanah samada tanah individu, syarikatsyarikat, kerajaan dan tanah wakaf.

Bagi melaksanakan pembangunan, tanah-tanah tertentu terpaksa diserahkan kepada pihak berkuasa seperti Dewan Bandaraya Kuala Lumpur, Majlis Perbandaran Petaling Jaya, Majlis Perbandaran Johor Bahru, Majlis Perbandaran Ipoh dan pihak-pihak berkuasa lain. Menurut Akta Pengambilan Tanah 1960 (Akta 486), Bahagian II, Seksyen 3 memperuntuk bahawa Pihak Berkuasa Negeri boleh mengambil mana-mana tanah yang diperlukan (pindaan Akta A999):

- a. Bagi apa-apa maksud awam (pindaan Akta A804)
- b. Oleh mana-mana orang atau perbadanan bagi apa-apa maksud yang pada pendapat Pihak Berkuasa Negeri adalah benefisial untuk kemajuan ekonomi Malaysia atau mana-mana bahagian dari itu atau kepada orang ramai secara am atau mana-mana kelas orang ramai.

HUJAH DAN DALIL

Apabila tanah wakaf diserahkan kepada pihak berkuasa, Majlis Agama Islam Negeri akan mengalami kekurangan tanah wakaf, kecuali digantikan tanahtanah yang diambil itu dengan tanah yang lain yang setimpal nilainya, atau membayar pampasan nilai tanah yang telah diambil sekiranya negeri tertentu tidak mempunyai tanah gantian.

Keadaan demikian akan memutuskan pahala wakaf oleh orang yang mewakafkannya. Ini kerana pahala mereka akan terhenti dengan tiadanya wakaf atau amal yang dijariahkan. Di samping itu, akan hilang keyakinan masyarakat Islam untuk mewakafkan harta kepada Majlis Agama Islam terutamanya kawasan yang mempunyai potensi untuk dibangunkan, seterusnya mungkin menyebabkan imej Majlis Agama Islam terjejas. Selain itu, sumber ekonomi umat Islam yang diperoleh daripada zakat dan wakaf akan merosot, terutamanya apabila harta itu berada di tempat yang strategik.

Harta wakaf ialah milik Allah untuk kepentingan umat Islam. Sebarang pengambilan tanah wakaf tidak wajar diserahkan secara percuma kepada pihak berkuasa. Pendapat Imam Ibu Hanifah yang memberi keluasan dalam

mengamalkan *istibda*, jika *istibdal* itu lebih memberi faedah yang mendatangkan hasil yang lumayan, sekalipun masjid, kerana hajat dan darurat. Namun begitu Imam Ahmad Ibn Hanbal memberi keluasan *istibdal* selain wakaf masjid dengan dikenakan beberapa syarat yang tertentu mengikut keadaan tertentu.

Imam Malik menegah *istibdal* kecuali kerana darurat dan berhajat seperti membesarkan masjid atau tanah perkuburan. Adapun wakaf yang alih, di sisi Imam Malik diharuskan kerana *istibdal* iaitu menukar pada harta wakaf yang alih akan mengekalkan wakaf.

Pendapat Imam Syafie seakan-akan sama dengan pendapat Imam Maliki bahkan tidak mengharuskan langsung menjual masjid sekalipun telah roboh dan tidak digunakan. Segala barangan dan peralatan yang berkaitan dengan masjid yang roboh itu hanya dibenarkan sebagai hibah kepada masjid-masjid yang lain.